

SLOVENIJA V ARGENTINI

DR. MATIJA OGRIN

Mineva 60 let od prvih začetkov organiziranega življenja slovenske politične emigracije v Argentini. Ker ima ta obletnica sodobnim Slovincem marsikaj povedati, bi bilo prav, da bi se v tem letu resneje poglobili v njeno sporočilo.

Še preden so v Buenos Aires prispeli glavni transporti z našimi političnimi begunci, se je tistih nekaj Slovencev, ki so prispeli med prvimi, že organiziralo in ustanovilo svoje društvo: „Že 25. januarja 1948 je bil v župnijski dvorani pri sv. Juliji ustanovni občni zbor društva slovenskih beguncev, ki je ob tej priložnosti in po javni debati dobilo ime 'Društvo Slovencev'."

Tako piše dr. Marko Kremžar v spominih *Časi tesnobe in upanja*, ki so pred izidom in popisujejo težko slovo od Koroške in Slovenije, plovbo čez Atlantik, prihod beguncev v Buenos Aires, boj prvih mesecev za preživetje, ko je bilo treba začeti živeti iz nič, in nato leta do postopnega vživljanja v novo okolje.

Društvo Slovencev je s prihodom novih beguncev v letih 1948 in 1949 kmalu preraslo prvi okvir. Preoblikovalo se je v združeno Zedinjena Slovenija, ki je pozneje kot krovna organizacija vseh naših emigrantov v Argentini povezovala najrazličnejše pobude, gibanja in društva, slovenske domove, glasila in mnogo drugega ... Uspelo ji je ohraniti ravnovesje med funkcijo krovne ustanove in avtonomijo vanjo vključenih ustanov ter gibanj, uspelo ji je povezati politiko in kulturo, kar ni bilo lahko, množično in elitno, in ne nazadnje vero in vsakdanje izkustvo. Slovensna 60-letnica Zedinjene Slovenije, ki se dopolnjuje prav v teh januarjskih dneh, je zato obletnica vse slovenske politične emigracije v Argentini.

Monumentalni dosežki - Več obsežnih zgodovinskih monografij je moralo iziti, da je dejavnost naših političnih emigrantov pod Južnim križem kolikor toliko primerno prikazana, če že ne izčrpno predstavljena. Zlasti dve deli imata največjo težo: *Zbornik dela v zvestobi in ljubezni* (1998, ur. J. Rant) in *50 let Slovenskega dušnega pastirstva v Argentini 1947–1997* (2004, ur. J. Vombergar). Podobe slovenske skupnosti v Argentini, ki jih lahko tu razberemo, je mogoče označiti le kot — monumentalne. Tu se pred nami vrsti splet tisočerih življenj, ki so — skoraj vsako na svoj način — soustvarjala to veliko zgodbo s požrtvovalnim življenjem, z odrekanji, s sodelovanjem, prispevki. In vendar, kdo bi mogel izčrpno opisati celo tistih nekaj deset ali nekaj sto ljudi, ki so vso to dejavnost praktično izpeljali, jo leta in leta nosili na svojih ramah — brezplačno, poleg redne službe, poleg družine? Kdo bi mogel opisati, kako so — še sredi boja za preživetje — že začele nastajati razne kulturne in izobraževalne skupine, kako je demokratična raznolikost prevevala slovensko skupnost od začetka, ker jo je prinesla v

Argentino s seboj ter jo ohranila iz predvojnega časa, medtem ko smo imeli v Sloveniji strahovlado? Kako so nastajala društva, slovenski domovi, gledališke skupine, pevski zbori, kako so izdajali vrsto specializiranih kulturnih glasil, ne da bi usahnile moči osrednjemu informativnemu časniku — Svobodni Sloveniji, ki je začela izhajati že v Sloveniji ob začetku vojne in ki je v Buenos Airesu prvič izšla na Silvestrovo 1947, izhaja pa še danes in je najstarejši demokratični slovenski časnik?

Svobodno Slovenijo je začel kmalu po okupaciji 1941 izdajati tedanji poslanec SLS Miloš Stare kot ilegalno glasilo stranke. Podtalno so ga širili člani Slovenske legije. Z izdajanjem lista je Stare nadaljeval v italijanskih begunskih taboriščih. Nepretrgana tradicija tega časnika sega torej v leto 1941. Tako je Svobodna Slovenija edini slovenski časnik, ki je nastal v Sloveniji, a je preživel revolucijo in ostal vsa leta demokratičen. Tudi v tem je njegova izjemnost; morala bi nam predstavljati pojem svobodnega novinarstva, tistega resničnega, ki je raje izbralo izgnanstvo kakor službo totalitarnemu režimu. Toda koliko Slovencev danes pozna Svobodno Slovenijo?

Slovensko šolstvo - Prav posebno poglavje delovanja organizacij, ki so nastale spontano, a so se vrasle v krovno Zedinjeno Slovenijo, je bilo dopolnilno slovensko šolstvo. Z njim so začele učiteljice, ki so otroke poučevale slovenščino — vsa leta brez beliča plačila — celo pred ustanovitvijo slovenskih domov. Začele so v zelo bornih okoliščinah, brez knjig, zvezkov, kaj šele prostorov, toda gospe, ki so otroke poučevale, so vedele, kaj pomenita knjižni jezik in književnost, še posebej v izrednih okoliščinah. Slovenski domovi so deloma začeli nastajati tudi zato, da je ta izobraževalna dejavnost dobila primerno okrilje. Najprej je bila kultura, nato njen materialni izraz. Prvenstvo duha, nato akcija. Podobno velja za srednješolski tečaj, ki ga je dr. Marko Kremžar razvil iz svojega literarnega krožka za srednješolce v letih 1958/59 in bo letos praznoval nepretrgano polstoletno delovanje, ko je vrste mlajših generacij v argentinskem okolju utrjeval v slovenskem jeziku in kulturi, s tem pa v njih ohranjal vrednoto slovenstva. Vrh teh prizadevanj je bil slovenski oddelek buenosaireske podružnice Ukrajinske katoliške univerze sv. Klementa v Rimu, ki je deloval od 1967 do 1972. Visokošolski tečaj s predavanji prof. Milana Komarja, Zorka Simčiča in drugih je nekako zapolnil praznino, ki je nastala po zaprtju tega oddelka. Še in še bi lahko naštevali, vendar ni primerno, da poskušamo tako velik človeški trud zajeti le z nekaj stavki...

Prezrto bogastvo - Raje se vprašajmo, kaj od vsega tega velikega duhovnega, kulturnega, političnega in

(Nad. na 6. strani)

Ratificirali Lizbonsko pogodbo

Državni zbor je ratificiral novo Lizbonsko pogodbo. Slovenija je tako druga članica EU, ki je ratificirala naslednico zavržene ustavne pogodbe. Ratifikacijo je pozdravil predsedujoči EU, premier Janez Janša, kmalu zatem pa tudi predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso. Za ratifikacijo Lizbonske pogodbe je v DZ glasovalo 74 poslancev, šest pa jih je bilo proti.

Janša je izrazil upanje v uspešen potek ratifikacijskih postopkov v članicah EU, saj si je Slovenija spremljanje ratifikacij Lizbonske pogodbe izbrala za eno od prioritarnih nalog svojega predsedovanja EU. V času slovenskega predsedovanja bi lahko Lizbonsko pogodbo ratificirala večina držav članic.

Da bi pogodba začela veljati, jo morajo ratificirati vse države članice. EU si je za cilj zadala, da bi ratifikacijski postopek končala do konca leta in da bi dokument začel veljati v začetku leta 2009. Večinoma naj bi države EU pogodbo ratificirale v nacionalnih parlamentih, referendum naj bi izvedla samo Irska, ki jo k temu zavezuje nacionalna zakonodaja.

Janša je v nastopu pred poslanci pred glasovanjem poudaril, da se v postopku ratifikacije vsaka država odloči sama, „seštevek pa je tisti, ki na koncu pove ali je bilo teh pozitivnih odločitev dovolj ali ne“. „Če ena manjka, to ni dovolj,“ je opozoril in dodal, da je s tega vidika odločitev poslancev zelo pomembna tako za Slovenijo kot za celotno EU. „Na nek način zastopate dva milijona prebivalcev in prebivalk Slovenije, posredno pa ta dva milijona odločata o skoraj pol milijarde ljudi,“ je pojasnil.

Sloveniji kot drugi državi, ki je ratificirala Lizbonsko pogodbo, je takoj čestital Barroso. Podpora pogodbi v DZ je po njegovem „izraz podpore učinkovitejši, demokratični, transparentni in močnejši EU. Spodbuden in

pozitiven signal je, da je trenutno predsedujoča EU ena izmed prvih držav, ki je ratificirala pogodbo,“ je poudaril Barroso. Izrazil je še upanje, da bodo druge države hitro sledile Madžarski in Sloveniji, ki sta pogodbo ratificirali prvi.

Že takoj je sicer Sloveniji sledila Malta, ki je Lizbonsko pogodbo ratificirala s soglasjem. „Zlasti simbolično se mi zdi, da so vse tri države, ki so prve ratificirale Lizbonsko pogodbo, države članice, ki so se Evropski uniji pridružile leta 2004. To kaže, da je širitev navdih in spodbuda za prihodnji razvoj evropske integracije,“ je poudaril Barroso v čestitki Malti.

V reformni pogodbi je opuščeno izrecno sklicevanje na ustavnost, saj naj bi državljani Francije in Nizozemske ustavo pogodbo zavrnili v bojzni pred spreminjanjem EU v superdržavo. V nobenem členu niso omenjeni simboli EU, na primer zastava ali himna, ki bi nakazovali na EU kot superdržavo.

Lizbonska pogodba pa ohranja večino institucionalnih inovacij iz ustavne pogodbe: funkcijo zunanjega ministra EU, ki je sicer preimenovan v visokega predstavnika unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, z majhnim popravkom števil sedežev v Evropskem parlamentu (750 + 1, pri čemer predsednik ni vštet v poslansko kvoto), zmanjšano število komisarjev in možnost izstopa iz EU.

Državni zbor je predhodnico reformne pogodbe, ustavno pogodbo, ratificiral pred skoraj natanko tremi leti. Premier Janša je na to dejstvo spomnil tudi v nagovoru poslancem. Ob tem je menil, da prizadevanja, ki so bila vložena v Sloveniji in še 17 državah članicah v ratifikacijo prejšnje pogodbe, niso bila zaman, saj je bilo zaradi moralne teže držav, ki so ustavno pogodbo ratificirale, v besedilu reformne pogodbe možno ohraniti večino rešitev iz ustavne pogodbe.

Slovenski škofje v Vatikanu

Slovenski škofje so bili na obisku v Vatikanu. Prvi dan obiska ad limina apostolorum so maševali na grobu sv. Petra, kjer je mašo daroval ljubljanski nadškof in metropolit ter predsednik Slovenske škofovske konference (SŠK) msgr. Alojz Uran. Nato so obiskali kongregaciji za kler in za zadeve svetnikov.

Obisk ad limina apostolorum morajo škofje iz vsake države praviloma opraviti vsakih pet let, namenjen pa je njihovem osebnemu srečanju s papežem, ki mu poročajo o stanju v krajevnih škofijah. Slovenski škofje so bili nazadnje na obisku ad limina aprila 2001.

Na sedežu kongregacije za kler sta slovenske škofje sprejela tajnik in podtajnik kongregacije, nadškof Mauro Piacenza in monsignor Giovanni Carru. Koprski škof Metod Pirih jima je predstavil stanje duhovniških poklicev v Cerki v Slovenskem, pri čemer je poudaril, da so duhovniki bratje in sodelavci ter da škofje duhovnike osebno poznajo prek pogostih rednih in osebnih stikov.

Tajnik kongregacije nadškof Piacenza je škofje spodbudil, naj ohranjajo osebne stike z duhovniki, še zlasti kadar njihovo pomoč še posebej potrebujejo.

Na kongregaciji za zadeve svetnikov sta škofje sprejela prefekt kardinal Jose Saraiva Martins in tajnik nadškof Michele Di Ruberto. Koprski pomožni škof Jurij Bizjak je spregovoril o slovenskih svetniških kandidatih ter izpostavil, da v zadnjem času beležimo večje čaščenje svetnikov, predvsem blaženega Antona Martina Slomška. Pogovarjali so se še o postopkih za beatifikacijo nadškofa Antona Vovka ter škofa Janeza Frančiška Gnidovca.

Slovenski škofje so obiskali Kongregacijo za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja, in so obisk ad limina zaključili s sv. mašo v papeški baziliki sv. Petra, ki jo je ob somaševanju škofov, duhovnikov in romarjev iz Slovenije daroval kardinal Franc Rode.

Slovenski škofje, ki so se mudili na obisku ad limina apostolorum v Rimu, so se udeležili zasebne avdience pri papežu Benediktu XVI. Svetega očeta, ki je v pogovoru pokazal, da je dobro seznanjen z razmerami v Sloveniji, so med drugim ponovno povabili na pastoralni obisk.

Papež je najprej sprejel štiri škofje ordinarije, ljubljanskega nadškofa in metropolita Alojza Urana, mariborskega nadškofa Franca

Krambergerja, koprškega škofa Metoda Piriha in novomeškega škofa Andreja Glavana, nato pa še preostale škofje s pomožnimi škofi in spremljevalci, slovenskimi duhovniki.

Nadškof Uran je papežu povedal, da se škofje zavedajo pomembnosti trenutka, ko se lahko kot pastirji Cerkve na Slovenskem na grobovih apostolov srečajo z vrhovnim poglavarjem Cerkve. Poudaril je, da je bila velikega pomena ustanovitev treh novih škofij in nove metropolije, ki omogočajo tesnejši in bolj osebni stik škofa z duhovniki in verniki. Omenil je tudi plenarni zbor Cerkve na Slovenskem (1997-2000) in izvajanje njegovih sklepov.

Slovence s papežev rodo deželo Bavarsko povezujejo skupne korenine misijonarskega delovanja od 8. stoletja dalje, je še dejal nadškof Uran, ki je papeža ponovno povabil na pastoralni obisk v Slovenijo in mu podaril izvod Biblije Slavi-ce.

Benedikt XVI., ki je med pogovorom s škofi pokazal, da je dobro seznanjen tako z družbenimi razmerami kot tudi z življenjem Cerkve v Sloveniji, je vsakega škofa posebej spodbudil k zaupanju in spomnil, da po molitvi in žrtvi prihaja tudi božji blagoslov.

V pričakovanju kulturnega praznika

(OD NAŠEGA DOPISNIKA)

Kulturni praznik 8. februarja ima v Sloveniji bogat spored akademij in prireditev. Skoraj vsako društvo, vsaka vas ima svojo prireditev, s katero počasti spomin na svojega največjega pesnika Franceta Prešerna.

V Argentini je težko proslavljati ta praznik po Domovih, saj so počitnice na svoji najvišji točki. Kljub temu pa je argentinska skupnost — simbolično — proslavila letošnji kulturni praznik v Šentjakobskem gledališču v Ljubljani. Izvršiteljica proslave je bila Gledališka skupina Slomškovega doma, ki je v tem tednu gostovala po raznih krajih po Sloveniji s predstavo „V pričakovanju voza“.

Kot je v pozdravnih besedah povedal Boštjan Kocmur, predsednik Izseljenskega društva Slovenija v svetu, ki je turnejo organiziralo s podporo Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, je tokratna predstava na predvečer kulturnega praznika novo zagotovilo, da je slovenska beseda živa tudi med Slovenci po svetu.

Proslavo so začeli pevci Podpeškega okteta s petjem slovenske himne, nato pa je igralec Tone Kuntner z njemu lastnim zanosom in ponosom recitiral Prešernovo Zdravljico in jo zaključil s sedmo kitico v kastiljskem jeziku, kar je dodalo še posebno noto in vzbudilo močan aplavz v polno zasedeni dvorani.

Naj še omenim, da so bili že dan pred nastopom vsi sedeži rezervirani in si je okoli petdeset oseb moralo ogledati predstavo v ne prav udobnih razmerah.

Nato je Gledališka skupina Slomškovega doma v režiji Aleksandre Omahna predstavila komedijo Jacoba

Langsnerja „V pričakovanju voza“, v prevodu Mihe Gaserja. Njihov nastop je vzbudil obilo smeha med gledalci, med kateri niso bili samo Slovenci iz Argentine ali sorodniki nastopajočih, ampak tudi mnogi, ki so že v prejšnjih letih spoznali gledališko dejavnost slovenske skupnosti v Argentini.

Končnega ploskanja ni bilo ne konca ne kraja. Vendar je Tone Kuntner le prišel do besede in vse še dodatno razveselil ter navdušil s Cankarjevim tekstom o nebesih pod Triglavom. V preddverju je publika dočakala, da so nastopajoči prišli do nje in so jih še osebno pozdravili in jim čestitali.

Gledališka skupina je zaključila večer v bližnji piceriji v družbi odbornikov društva SVS, Kuntnerja in Podpeškega okteta, ki jih je še posebej navdušil z domoljubnimi pesmimi, kot se za slovenski kulturni praznik spodobi.

GB

Dragi Srečko

S podnaslovom Neobjavljena pisma Srečku Kosovelu je proti koncu lanskega leta izšla knjiga z gornjim naslovom pri goriški Mohorjevi družbi.

Preučevalci Kosovelovega življenja in dela so že čisto izgubili upanje, da najdejo še kaj korespondence, ki bi dodatno osvetlila ozadje oziroma okolje in čas, v katerem se je Kosovel razvijal. Pa se je le našlo še nekaj: pisma, ki jih je pesnikova sestra Tončka izročila Ediju Racetu iz Rodika in jih je zdaj objavila goriška Mohorjeva. To so pisma članov družine in prijateljev Srečku Kosovelu. Knjigo je uredila prof. Tatjana Rojc, tudi izredna poznavalka Kosovelovega dela.

Knjiga prinaša še en uvid v svet pesnika evropskega formata. Kot je na predstavitvi sredi lanskega decembra v Ljubljani povedal poznavalec Kosovelovega dela prof. Janez Vrečko, besede pesnikovih dopisovalcev razkrivajo misli, ki so bile doslej večkrat na ravni domnev. Vrečko je še posebej opozoril na „totalno informiranost“ Kosovela in dopisovalcev. Umetniške struje in aktualna družbeno-politična vprašanja so bila vsem zelo blizu. Tako je predvsem pojasnjeno, da so tako sam Kosovel kot razni njegovi dopisovalci imeli sprotne informacije o raznih idejnih in literarnih strujah po Evropi, da so konstruktivizem in njihove avtorje, posebno ruske, dobro poznali. In tudi, da se je sčasoma Kosovel od njih oddaljil in — na nek način — ustvaril novo vejo, novo pot konstruktivizma.

Ko sem poslušal predstavitve, sem spoznal, kako malo

vem o Kosovelu: dve pesmi o Krasu, naslov zbirke (Integrali), ki je nisem nikdar videl in da je mlad umrl. Iz tega stališča bi šlo vse povedano na predstavitvi v prazno, saj ta pisma pomenijo nadgradnjo predznanja.

Vendar je bil efekt nasproten: kar sem slišal in nato prebral, je nekako lebdelo nad praznino ter se pritrjevalo na temelje, ki so počasi rasli iz nabiranja informacij in spoznavanja o pesniku. O njem, pa o konstruktivizmu, o konsih in še o marsikateri avantgardni besedi in misli, ki mi (zaenkrat) ostaja tuja.

Knjiga je lepo urejena. Predvsem so zanimivi faksimili mnogih pisem, na katerih je zanimivo spoznavati pisavo. Prvo mesto zaslužijo pisma kasnejšega pisatelja Ivana Mraka, kjer se „poigrava“ s pisavo in podpisom. V njej je tudi spremljevalna študija prof. Rojc z naslovom

Prelom dvajsetih let: Srečko Kosovel in njegovi sodobniki.

Kot rečeno, je knjiga pika na i dosedanjemu poznavanju pesnika, njegovega življenja in dela. A ne bojte se je vzeti v roke, če sami ne poznate, kaj je pod piko. Odprlo vam bo poželenje po tem, da bi več zvedeli o njem, kdo so bili njegovi dopisniki, kaj vse so študirali bratje in sestre. Če pa je vaše poznavanje obširnejše od mojega, potem boste že takoj v začetku uživali nad odkritjem, ki ga predstavljajo objavljena pisma Srečku Kosovelu.

GB

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

TONE MIZERIT

Težko je zgostiti tri tedne dogajanja v en sam članek. Med našimi počitnicami se je običajni poletni politični mir spremenil v precej vroče dni, ki jih bomo skušali vsaj površno opisati.

„Bolje pakt nego rat“.

Geslo, ki je vodilo upor v predvojnem Beogradu in povzročilo nemški napad na Jugoslavijo se je obrnilo v sodobni argentinski politiki. Očividno se je bivši gospodarski minister in bivši predsedniški kandidat Roberto Lavagna naveličal boja z vlado in kirčnerizmom, in se raje podal na ozemlje, kjer sije toplo vladno sonce. Le tako si lahko razlagamo sporazum med njim in bivšim predsednikom, po katerem naj bi skupno vodila prenovljeno peronistično (justicialistično) stranko. Dogovor je presenetil prijatelje in sovražnike, ker je res nepričakovan. Nekateri nezaupljivi opazovalci so se celo spraševali, če ni bila celotna kampanja Lavagne le bistra poteza za razbijanje opozicije; sedaj, ko je stabilnost režima že zagotovljena, pa se stvari vračajo na stari tir. Tudi zatrditve bivšega ministra o „disenzu“ (uveljavljanju drugačnega mnenja) mnogi niso vzeli resno.

Najhujše je razočaranje.

Ne verjamem, da bi bilo vse od začetka del neke strategije. Bolj verjetno je, da je Lavagna razočaran nad dosedanjim političnim spremstvom. Njegov nastop res ni bil blesteč. Sanjal je o močni opoziciji, o vrednem nastopu, pa se je radikalna stranka, ki ga je sprejela za kandidata, še bolj razklala ob njegovem imenovanju. Drugih močnih podpor ni bilo, in na volitvah je pristal na žalostnem tretjem mestu z bornimi 17 procenti. Po volitvah pa je vodstvo opozicije prešlo v roke gospe Carrió. Lavagna je ostal osamljen, brez moči in dejansko brez nikakršne politične perspektive. Zgodilo se mu je kot vsakemu kandidatu, ki nima za sabo neke stranke in politične strukture. Gotovo je bil to glavni vzrok, da je sledil vabilu Kirchnerja. In ker se večina argentinskih politikov tako ali drugače šteje za peroniste, bo mirno lahko sedel v stranki poleg bivšega predsednika, čeprav sta iz različnih zornih kotov oba precej oddaljena od peronistične ideologije.

Kam pes taco moli? Že pred začetkom novega predsedniškega obdobja so se mnogi spraševali, kaj bo delal Nestor Kirchner, ko ne bo več predsednik. Sam je razložil, da se bo posvetil gradnji „močnega gibanja“, ki naj tudi v prihodnje zagotovi trdno oblast sedanjemu političnemu vodstvu. Jasno je, da je po neuspešnih poizkusih zgraditi nekaj novega, na pod-

lagi večkrat omenjene „transverzalnosti“ prišel do zaključka, da je najbolje prevzeti justicialistično stranko in jo uporabiti kot vredno orodje za svoje politične načrte. Stranka sama že nekaj časa živetari, brez pravega vodstva in brez jasne smeri. To bo sedaj izvedel bivši predsednik. Da skuša izpeljati čim širši vpoklic vsega, kar živetari pod peronističnim „dežnikom“ je jasno po dogovoru z Lavagno in po podobnih vabilih De Narvaezu in bivšemu radikalnemu Puerti. Celo sedaj enigmatični Duhalde je pozdravil to potezo kot „dobro novico“. Kirchnerjev cilj je jasen: utrditi močno strankarsko strukturo, ki lahko zagotovi nemoteno vladanje za nešteto predsedniških dob.

Ena in ena. Na zunanje-političnem področju pa je vlada doživela en uspeh in en poraz. Uspeh je gotovo postopna normalizacija odnosov z Združenimi ameriškimi državami. Po sestanku predsednice gospe Cristine z veleposlanikom (Anthony Wayne) sta obe strani podvzeli korake v smeri boljšega medsebojnega razumevanja. Zataknil pa se je postopek izboljšanja odnosov s Svetim sedežem. Argentina je namreč za veleposlanika v Vatikanu predlagala bivšega pravosodnega ministra. Alberto Iribarne je zanimiva politična figura. Predstavniki polemičnega peronizma argentinske prestolnice je bil funkcionar z Menemom, Duhaldejem in Kirchnerjem. Zakaj ga Vatikan ne sprejme kot veleposlanika? Bajje, ker je ločen in živi v novem razmerju z neko žensko. V Argentinski vladi so hitro razglasili, da se veleposlaniki Mehike, Kube in Švice nahajajo v enakem stanju, a jih je Vatikan vseeno sprejel. Krivdo mečejo na levo in desno in trdijo, da ne bodo imenovali drugega veleposlanika, če Iribarne ne bo sprejet. Nerešeno je tudi še vprašanje škofa za duhovno oskrbo članov oboroženih sil, potem ko je po polemiki z bivšim škofom Bassiottom in po njegovi upokojitvi mesto ostalo prazno.

Prva skrb. Razne ankete že dolgo kažejo, da je največja skrb argentinskega prebivalstva pomanjkanje varnosti. Tudi poletje v tem oziru ni prineslo „počitnic“ in razni kriminalni podvigi sledijo drug drugemu. Guvernir province Buenos Aires Daniel Scioli trdi, da število policistov ne zadošča, da bi zagotovil varnost. Vodja prestolnega mesta Mauricio Macri hoče imeti lastno policijo, a mu vlada ne da potrebnih fondov. Politični manevri se vrstijo, ljudje pa trpijo – vedno bolj. Jasno se kažejo tudi znaki policijske korupcije. Debate ni konca ne kraja, prave rešitve pa nihče ne prinese.

SLOVENCİ V ARGENTINI

ZA SPOMIN IN ZGODOVINO

Naši kinti - Markeževini, v slovo

„Izven svojega šihta kraljuje na 'svoji kinti' v Merlo, ki jo menda že vsi izseljenci poznajo in kjer se čutijo kot doma“, je pisalo v Svobodni Sloveniji februarja 1954, ob 60-letnici našega ata.

Takrat „naša“ kinta še ni bila naša. Bila je last nun - šolskih sester iz Floresa, mi pa od avgusta 1951 najemniki polovice zemljišča, ki smo ga sredi 60-tih let kupili.

Leta 1954, ko je Perón prišel navskriž s Cerkvijo, so pri vhodu na kinto nune zgradile „gruto“, votlino z Lurško Materjo božjo, delno Mariji v čast, delno pa, da bi preprečile odprtje ceste, ki je bila že načrtovana v katastru in bi delila kinto na dva dela. Ko je bil misijon v Velikem Buenos Airesu leta 1960, so nune postavile skromno

g. Toneta Gošarja, ki ni imel v Argentini sorodnikov in so mu slavje pripravili naša mama. Še se spominjam kako so bili žalostni, ko pri novi maši, ki je bila v Lujanu, niso smeli k obhajilu, ker so zjutraj poskusili en fižol, če je že kuhan - takrat je bil namreč predobhajilni post že od polnoči naprej in zelo strog.

Kakih 14 let smo imeli kokošjerejo - Criadero Carniöla. V tistih časih piščancev niso prodajali skoraj na vsakem vogalu - proti koncu leta jih je bilo še posebno težko dobiti, in mnogi Slovenci, tudi od daleč, so jih večkrat prihajali kupovat k nam. Ali pa so jih naročali, tako, da smo ponavadi hodili k mašam, procesijam in na prireditve s cekarji, v katerih smo prenašali „na frišno“ zaklane piščance ali kure, od katerih je rado kapljalo, saj v tistih časih še ni bilo nailon vrečk.

Poglavje zase so bile koline. Vsako leto smo zredili dve svinji, ki sta na kakšen državni praznik, med 1. majem in 17. avgustom, odvisno od vremena in mraza, prišli pod Ivanov nož. Na predvečer ju je zaklal in razkosal, da se je meso čez noč shladilo, zjutraj navsezgodaj pa je bilo treba zrezati na drobne kose nekaj sto kil mesa, špeha in masti. Ivan je delal klobase, mama so cvrli mast, kdo od bratov je kahal krvavice - „subprodukt“ je bila godlja - dela je bilo dovolj do trde noči. Na noč so pa začeli prihajati po koline Slovenci iz vsega Buenos Airesa - takrat jih še ni bilo po naših domovih. Seveda je bil vsak kupec postrežen s pečnico in krvavico z zeljem, da ne bi na poti domov omagal. Kuhinja je bila kar premajhna in le počasi so se vsi zvrstili. Če sem hotel, da bo ostalo kaj krvavic za družinsko porabo, sem jih moral skriti, ker Mija ni prenesla, da bi kdo odšel praznih rok. Takšna je bila družinska folklor.

Kinta se je uradno imenovala „La Lomita“, res je na majhnem klancu. Zaradi Lurške votline je bila v okolici znana kot Quinta La Gruta. Imeli smo pa tudi dve živali, po katerih so občasno sosede kinto poznali. Quinta La Chiva, po precej hudi psici Živi, belgijskem ovčarju, ki nas je skoraj 15 let varovala pred roparji in drugimi tolovaji.

Če se je kdo približal kinti, ga je ustavila pri vhodu. Ako jo je nagovoril po slovensko, ga je spustila naprej, če ne, je pa obiskovalec moral počakati, da se je prikazal kdo od nas. Druga naloga, ki jo je opravljala psica je bila ta: dolga leta je živel na kinti Stane, bivši furman v jeseniški železarni, ki je bil čisto sam na svetu in smo ga vzeli na stanovanje. Kadar je šel v bližnjo trgovino k don Josetu, je vzel s sabo Živo, ker je ponavadi v „almacenu“ malo preveč pogledal v kozarček. Živa ga je pa potem varno pripeljala domov.

Nekaj časa so kinto poznali tudi kot Quinta La mona. Nekaj let smo namreč imeli meter veliko afriško opico. Neki mornar jo je prinesel v dar tašči brata Joža v zahvalo, ker mu je v taboriščnih letih šivala gumbe in perilo. Seveda je to tako praktično darilo pristalo na kinti, kjer je bila žival privezana in imela na razpolago kučo in drevo. Opica je bil samec z vsemi tozadevnimi pritiklinami, zato smo rajši rabili hrvaški izraz majmun, kar je bolje odgovarjalo njegovi moški naravi. Takratne lastnice nune so nekajkrat na leto pripeljale na izlet na kinto svoje gojenke. Da bi jih obvarovale neprimerne prizora, so morali naša mama sešiti majhne hlačke, ki mu jih je ob teh obiskih z velikim trudom oblačil Stane, saj se je žival branila z vsemi štirimi, pravzaprav petimi, ker je pri tem uporabljala tudi rep. Naravno modrost je pa majmun pokazal s tem, da se je mladim dekletom prilizoval, starejšim gospem je pa kazal zobe in jih odganjal.

Precej bi še lahko napisal o kinti: družinska praznovanja, o čebelarjenju in točenju medu, o delu s kurjerejo, ki se je večkrat zavleklo do zgodnjih jutranjih ur, morda se spomnil oseb, za katere smo bili nekaka nadomestna družina.

Množični izleti so prenehali, naši ljudje so si opomogli, Merlo je bil že

Tudi nadškof Šuštar je bil na Markeževini

Naši ata in mama

preblizu, našli so zanimivejše izletne točke, družabna srečanja so potekala v novo nastalih krajevnih domovih.

Že v poznejših časih in skozi vrsto let smo skupina prijateljev prirejali par asadov na leto, da so se naši otroci lahko naletali in naigrali v prosti naravi, „ta stari“ se pa naklepotali in celo malo brcali z ogor - kar smo optimistično imenovali nogomet. Otroci so odrasli, mi smo se postarali in tudi teh asadov je bilo konec.

Brat Ciril se je preselil v Bariloche, jaz sem doštudiral in odšel na Antarktiko, potem se pa oženil. Ata so umrli in opustili smo kurjerejo. Galpone smo nekaj časa dali v najem, nazadnje se je v njih nabirala stara šara vse zlahte. Umrli so mama, čez nekaj let še zadnji prebivalec na kinti, sestra Mija, in hiša je ostala prazna.

Prve čase sem otožno hodil po praznih sobah, polnih tišine, spomini so mi uhajali nazaj, ko so bile te sobe polne življenja in direndaja. Spomini na mamó, kako so si prizadevali, da je bila vsa družina popedenana in vsakdo, ki je prestopil prag hiše, postrežen. Na ata, ki so morali na

Ob obisku škofa Gregorija Rožmana

kapelico in od takrat naprej smo imeli na kinti ob nedeljah sveto mašo. Sčasoma je moronska škofija ob kinti zgradila pravo cerkev (nemški Adventiat).

Če se vrnemo na trditev, ki sem jo kot uvod prepisal iz Sv. Sl., lahko rečem, da je malo članov naše skupnosti, ki štejejo petdeset in toliko let, da ne bi bili kdaj na kinti. V tistih letih, ko še nismo imeli avtomobilov je bil Merlo „daleč“ in kinta priljubljena izletniška točka. (V sedanji čisti slovenščini bi doma temu rekli „rekreacijski objekt“). Na kinto so hodili na izlete najrazličnejše skupine, društva, pevski zbori - največkrat Gallus -, šole, mladinske organizacije, Katoliška Akcija, Družabna Pravda, prijatelji, znanci in včasih tudi neznanci. Na Silvestrovo je bilo tu brucovanje z obilo humorja, kar je brucum ostalo v najlepšem spominu. Lenčkovi „misijonarji“ so imeli na kinti posravo misijonske tombole, ravno g. Lado je kinto krstil za Markeževino. Duhovniki so bili pogosti gostje; spominjam se g. Kalana, ki je prihajal na tarok - ata so radi tarokirali - g. Markiča iz sosednje Pontevedre, g. Hladnika, dokler je vodil romanja predvojnih priseljencev v bližnjo cerkev sv. Antona Padovanskega. Občasno smo imeli tudi penzioniste, ki so prišli za par dni na kinto, da so se odpočili in okrepcali, pod skrbno oskrbo naše mame (nekak zametek poznejših SPA?). Zdelo se nam je čisto naravno, da k nam lahko pride kdorkoli in kadarkoli, vsi so bili gostoljubno sprejeti in „po slovensko“ postreženi. Skoraj ni bilo nedelje, še manj pa sobote, da bi bili sami.

Večje skupine so ponavadi imele asado, večkrat so meni naročali nakup vsega potrebnega, po takratnih porcijah bi sklepal, da v tistih časih anoreksija še ni bila v modi.

Zabave ni manjkalo: nogomet, med dvema ognjema, koza šči, se gremo lovit ali skrivat, podrti most, klepet, proti večeru pa petje. To, da je bilo v hiši samo eno stranišče ni preveč motilo. Drevje na kinti je dajalo tudi prijetno senco.

Kinto so počastili s svojim obiskom kar trije ljubljanski škofje, dr. Gregorij Rožman, dr. Alojzij Šuštar in sedanji kardinal dr. Franc Rode.

Kako leto po prihodu smo imeli tudi novomašno slavje

Ob mamini 85-letnici

stara leta še vedno delati in imeti skrbi s kurjerejo. Kako se sedaj prepozno kesam, da nisem pustil kure in piščance ob strani in se z atom pogovarjal o predvojnih, medvojnih in povojnih letih - ko so vendar bili protagonist v svojem okolju. Spomini na Mijo, kako je zjutraj vstajala zadnjo minuto, tekala po hiši in hitela, da ne bi zamudila vlaka za na delo v Titorería Morón - zagotovili so mi, da jo je na postaji v Merlo vlak tudi kakšno minuto počakal. Na petkove večere, ko je že v temi začela s pripravljanim zvezkov za v šolo - njena ljubezen. S Cirilom sva morala priskočiti na pomoč, on je v zvezke risal, jaz pa pisal lepopisne črke za nižje razrede. To se je ponavadi zavleklo kar do 3 - 4 h zjutraj. In pa na večerni družinski rožni venec, ki je moral biti, četudi smo od utrujenosti napol pospali okrog mize, z dodatnimi očenaši, ki jim ni bilo konca.

Hišo smo počasi praznili, knjige porazdelili med sorodnike, prijatelje in Slovensko hišo, na stotine, morda tisoče Mijinih pisem in zapiskov požgali, šolsko zapuščino pa odpeljali na Pristavo - njen drugi (?) dom -, kjer nedotaknjena čaka na prihodnjega kronista naših šol.

Za konec sem še snel križ iz bogkovega kota, v spalnici staršev sliki v mladosti umrlih bratov in brezjansko Marijo, v Mijini sobi slovenske koledarje in pokrajinske slike.

Prazna hiša je začela propadati in je čakala na „topadoro“, ki jo je konec novembra zravnala s tlemi, zemljišče pa, da se ga sparcelira.

S tem se zapira poglavje naše družinske zgodbe in pa tudi že minulo, lepo in veselo poglavje naše slovenske izseljenske skupnosti.

Franci Markež

